

mgr Irmina Szubert

Mit – oralność – przekaz. O twórczości Miguela Ángela Asturiasa

Streszczenie

Rozprawa doktorska *Mit – oralność – przekaz. O twórczości Miguela Ángela Asturiasa* podzielona jest na dwa obszernie rozdziały. W pierwszej części mojej dysertacji dokonuję analizy dźwiękowej kompozycji prozy poetyckiej Miguela Ángela Asturiasa. Powtórne odkrycie zapomnianego głosu – stanowiące podstawę eksperymentu językowego – polega tu na rekonstrukcji warstwy brzmieniowej klasycznego kicze i zsynchronizowaniu jej z zasadami fonologii hiszpańskiej. W ten sposób powstaje sugestywny system języka artystycznego wymagający od odbiorcy intuicyjnego poznania. W swym debiutanckim zbiorze opowiadań, *Leyendas guatemalskie (Leyendas de Guatemala, 1930)*, Asturias stosuje stylizację na opowieść ustną, gry eufoniczne, onomatopeje i paralelizmy składniowe: środki podkreślające rytm narracji, a zarazem materialność języka. Wyeksponowana dźwiękowa tkanka mowy częstokroć staje się zautonomizowanym tworem – nie zawsze wtórnym wobec określonych treści semantycznych. Dążąc do przywrócenia ustnego wymiaru literaturze pisanej, Asturias nie pozwala czytelnikowi na obojętność wobec brzmieniowej strony swoich dzieł, które cechują się poetyckim kunsztem i artyzmem. Co więcej, w dramacie *Kukulkan (Cuculcán, w: Leyendas de Guatemala 1948)* – szczególnym emblemacie dialogu interkulturowego – podkreślona została różnogłosowa tożsamość gwatemalskiego narodu. Przedstawione tam mechanizmy dialogu pomiędzy dwiema figurami znamionują początek krystalizowania się autentycznej integracji kulturowej. Intryga i błazenada fałszywego boga zmusza Władcę Nieba do oglądania swego oblicza w karnawałowym lustrze. Guacamayo-trickster uosabia pamięć przedhiszpańskich antenatów, tak więc odzyskanie brakującego „składnika” stanowi akt prowadzący do stworzenia pluralistycznego i harmonijnie scalonego podmiotu. Potrzeba samowiedzy Asturiasa przeistacza się w wypowiedalną prośbę – artykulację nowej formuły o rewolucyjnej sile, czyli hybrydycznej tożsamości, ujętej w kategoriach demokratycznej polityki. Z kolei w drugim rozdziale rozprawy, w odniesieniu do „powieści o dyktaturze” *El Señor Presidente (1946)*, proponowana przeze mnie koncepcja wertykalizmu pozwala naświetlić problematykę wizualnego formowania mitu-portretu jednowładcy, a także przypisaną mu przestrzeni symbolicznej. Dialektyczne konstrukcje potwierdzają prymat

dynamicznego stosunku przeciwstawności (nie wyłączając przy tym zasad komplementarności), który tworzy serię opozycyjnych par występujących wewnątrz pierwszej powieści Gwatemalczyka. Celem ostatniego rozdziału rozprawy jest ponadto dokonanie analizy filmowości Asturiasowskich wizji i tym samym ukazanie zasad montażu stosowanych w technice literackiej.

Summary

The doctoral thesis *Myth – Orality – Transfer. On Miguel Ángel Asturias's Literary Output* is organised into two vast chapters. The aim of the first part of this dissertation is to analyse Miguel Ángel Asturias's language of poetic prose, which mimics the phonological-symbolic layer of the Classical K'iche'. In Asturias's debut collection *Legends of Guatemala* (*Leyendas de Guatemala*, 1930), striking onomatopoeic inventions serve as the fulcrum of oral expression: by means of the euphonic play, intricate rhythm and especially skillful repetitions – exposing the materiality of language – the synchronous sonic vibrations of the words are often far more intense than their semantic meaning. Drawing heavily upon various techniques associated with (primary) orality, Asturias's carefully constructed narrative, maximally affective and emotionally charged, gives visibility to meaningful poetic images and therefore influences the reader's perception. Furthermore, in Miguel Ángel Asturias's play *Cuculcán* (in: *Leyendas de Guatemala*, 1948) – a specific emblem of intercultural dialogue – the multi-voiced identity of the Guatemalan people is emphasised. In this dramatic work, the dialogue mechanisms between two main figures mark the beginnings of the crystallization of an authentic cultural integration. The intrigue and shenanigans of the false god force the 'Lord of Heaven' to look at his own countenance in a carnival mirror. The trickster deity Guacamayo embodies the memory of pre-Hispanic ancestors, so the recovery of the missing 'ingredient' leads to the formation of a pluralistic and harmoniously consolidated subject. Asturias's need for self-knowledge is turned into a speakable request: the articulation of a new formula of revolutionary strength that is a hybrid identity, captured in terms of democratic politics. Meanwhile, the second chapter focuses on the concept of verticalism in the early masterpiece of the novel *El Señor Presidente* (1946), directly associated with an atrocious dictatorship and terror re-establishing the practice of human sacrifice. Vertical symbolism – a constitutive component in most of Asturias's works based on carnivalesque aesthetics and dialectical dualities, including up-down or top-bottom concepts of spatialisation – highlights the harmonious superposition of narrative elements from both pre-Columbian oral traditions

(deeply buried layers of cultural remembrance) and Christian cosmology, thus evoking syncretic amalgams of ethnic and religious heritage. Dialectical constructions confirm the primacy of a dynamic relationship of opposites (including their mutual complementarity), which creates a series of antagonistic pairs in the Guatemalan writer's first novel. The goal of this last chapter is also to underline the cinematic nature of Asturias's visions (visual strategies) and thus to demonstrate the montage principles employed in literature.